

DENGEVE DENETLEME AĐI BÜLTENİ

İLİÇ'TE MADEN FACIASI

YEREL SEÇİM TAKVİMİ İŞLİYOR

ADAYLAR BELLİ OLDU

ŞUBAT DEPREMLERİNİN BİRİNCİ YIL DÖNÜMÜ

EDİTÖRDEN...

2024'ün ilk bülteninden merhaba

Geride bıraktığımız ay boyunca gündemdeki öne çıkan gelişmeleri derlediğimiz bültenimizin bu sayısında, 2024 yılının ilk iki ayını özetledik; önemli başlıkları denge ve denetleme merceğiyile ele aldık.

2024 Ocak/Şubat aylarında Kahramanmaraş merkezli depremlerin birinci yılını andık; bugün afete neden olan ve yaşamsal ihtiyaçların karşılanmasından yeniden inşaya kadar afet sonrası süreçlerin yönetimindeki yetersizlikleri ise hala tartışıyoruz.

Erzincan İliç'teki Çöpler Altın Madeni'nde 13 Şubat'ta meydana gelen toprak kaymasında, toprak altında kalan 9 işçiye ise hala ulaşamadı. Uzmanlar maden ocağıyla ilgili böyle bir kazanın meydana gelebileceğine ilişkin birçok kez uyarı yapıldığını ancak bu uyarıların dikkate alınmadığını belirtirken bu da akıllara yine ihmaller zincirini getirdi.

31 Mart'ta yapılacak yerel seçimlere ise 1 aydan az bir zaman kaldı. Seçimlere katılabilecek siyasi partilerin adayları ve bağımsız adaylara ilişkin kesin listeler, il ve ilçe seçim kurullarınca ilan edildi; adaylar belli olsa da sürece ilişkin tartışmalar hala gündemde.

2024 Ocak/Şubat bültenimizde pek çok başlığa yer verdik, önemli açıklamaları derledik. Siz de merceğimize takılan, gündeme etki eden gelişmeleri bizlerle paylaşıp bültenlerimize katkı sağlayabilirsiniz.

Bir sonraki sayıda görüşmek üzere...

İLİÇ'TE MADEN FACİASI: 9 İŞÇİ HALA TOPRAK ALTINDA

13 Şubat'ta Erzincan İliç'teki Çöpler Altın Madeni'nde toprak kayması meydana geldi, toprak altında kalan 9 işçiye ise hala ulaşılamadı. İşçileri Bakanı Ali Yerlikaya, faciada hacmi 10 milyon metreküp olarak hesaplanan bir kütlenin kaydığını açıkladı.

Olayla ilgili Cumhuriyet Başsavcılığınca başlatılan soruşturma kapsamında ise altın madeni ocağını işleten şirketin Kanadalı yöneticisinin de aralarında bulunduğu 6 kişi ve şirkette idareci pozisyonunda çalışan 2 mühendis olmak üzere toplam 8 kişi tutuklandı.

Bölgede inceleme yapan Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Heyelan Uygulama ve Araştırma Merkezi (UYGAR) heyeti, madende ayrıştırma işlemi sırasında geriye kalan toprağın kontrol edilebilir seviyeden çıktığını tespit etti. UYGAR Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Hakan Ersoy, dünyadaki bilimsel çalışmalarda liç yığınlarının en fazla 150 metre yüksekliğe ulaştığını, Çöpler madeninde yapılan incelemede ise 257 metre yükseklik tespit ettiklerini belirterek bunun "inanılmaz bir rakam" olduğunu ifade etti.

181 Kurumdan Ortak Açıklama

Uzmanlar maden ocağıyla ilgili böyle bir kazanın meydana gelebileceğine ilişkin birçok kez uyarı yapıldığını ancak bu uyarıların dikkate alınmadığını belirtirken Fırat Nehri'ne doğru kayan toprak yığınının siyanür ve sülfürik asit ile yıkanmış malzemelerden oluştuğuna, bunun da korkunç bir çevre felaketine neden olduğuna dikkat çekiyor.

Aralarında siyasi parti, sendika ve çevre derneklerinin de olduğu 181 kurum yayınladığı ortak açıklamada, "Ekoloji örgütleri, odalar, sendikalar, barolar, siyasi partiler olarak İliç'teki Anagold Madencilik'e ait Çöpler Kompleks Madeni'nin kapatılması için yıllardır siyasi iktidarı uyarıyoruz. Uzmanlarımız maden çalıştığı sürece bu felaketlerin kaçınılmaz olduğunu onlarca kez raporladı" dedi.

Haziran 2022'de ise Çöpler Altın Madeni'nde meydana gelen siyanür sızıntısının ardından şirketin faaliyetleri geçici süreliğine durdurulmuş, 16 milyon 441 bin TL para cezası kesilmişti.

Biz ne diyoruz?

İliç'te yaşanan facia, can kayıplarına neden olan kazaları önleyici tedbirlerin etkin şekilde alınmadığını bir kez daha ortaya koydu. Peki tedbirsizlik ve ihmaller neden ortaya çıkıyor? Bu tip kazaların yaşanmaması bu soruya vereceğimiz yanıtla yakından ilişkili.

İliç'te yaşanan facia sonrası uzmanların ve ilgili sendikaların raporları incelendiğinde demokratik denge ve denetleme sisteminin temel prensipleri olan liyakat, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin hayata geçirilmemiş olması, tedbirsizlik ve ihmalleri ortaya çıkaran temel neden olarak göze çarpıyor. Bilirkişi raporları incelendiğinde ilgili firmanın yeterli denetimi yapmadığı ortaya çıkıyor. Gerekli denetimi yapmayan firmanın iş güvenliği konusunda da gerekli önlemleri almadığı çeşitli sendika raporlarına yansıyan başka bir önemli bulgu.

Bütün bunlar sahadaki firmanın güvenlik tedbirlerine ilişkin etkin bir denetim mekanizmasından geçmediğini ortaya koyuyor. Etkin bir denetimin sağlanamamış olması süreçlerin şeffaf yönetilmemesiyle de yakından ilişkili. Süreçlerin etkin denetime tabi tutulması ve sorumluların hesap verebilir kılınmaları ancak şeffaflık ilkesinin her seviyede hayata geçirilmesiyle mümkün. Bununla beraber meslek odaları, diğer sivil toplum kuruluşları ve siyasi partilerin İliç sahasına ilişkin uyarıları da görmezden gelinmiş, süreç tamamıyla yürütme erkine yani ilgili Bakanlığın inisiyatifine bırakılmıştır.

TBMM içerisinde denetim yönünden etkinliği oldukça tartışmalı olan konuyla ilgili sözlü soru önergelerine tatmin edici bir yanıt verilerek gerekli önlemler alınmamış, sivil toplum kuruluşlarının ve uzmanların ikazları göz ardı edilmiştir.

İliç'te yaşanan facia bir kez daha son derece acı bir biçimde, demokratik denge ve denetleme sisteminin işlemediği için gerekli prensiplerin hayata geçirilmediğinde doğacak sonuçları göstermiştir. Denge ve denetleme sistemi sadece kurumlar arasında ortaya çıkması gereken soyut bir sistem değil vatandaşlar olarak gündelik hayatımızı etkileyen hemen her konuyla yakından ilişkili somut bir olgudur.

YEREL SEÇİM TAKVİMİ İŞLİYOR

31 Mart 2024 tarihinde yapılacak mahalli idareler seçimine ilişkin takvim işliyor.

Yüksek Seçim Kurulu, 2 Ocak 2024'te seçime katılabilecek siyasi partileri ilan etti. 27 Ocak'ta ise siyasi partilerin birleşik oy pusulasındaki yeri belirlendi. Siyasi partilere, aday listesindeki eksikliklerini tamamlaması için verilen süre de 22 Şubat'ta doldu. Seçimlere katılabilecek siyasi partilerin adayları ve bağımsız adaylara ilişkin kesin listeler, il ve ilçe seçim kurullarınca ilan edildi.

Takvime göre seçmenlerin oy vereceği yer ve sandıklar da belirlendi, seçmen bilgi kağıtlarının dökümüne ve dağıtımına 29 Şubat'ta başlandı. 24 Mart'ta da seçmen bilgi kağıtlarının dağıtımı tamamlanacak.

Propaganda Yasakları 21 Mart'ta Başlıyor

Seçim propagandası ve yasakları ise 21 Mart'ta başlayacak. Ayrıca seçim propagandasının sonu 30 Mart saat 18.00, seçim yasaklarının sonu ise 31 Mart saat 23.59 olarak belirlendi.

Yerel seçimlere 35 siyasi parti katılacak; oy pusulasında ise ilk sırada AK Parti yer alıyor. Pusulada, İYİ Parti ikinci sırada, Yeniden Refah Partisi 8., DEM Parti 9., TKP 10., Gelecek Partisi 16., CHP 18., MHP 31., TİP 32., Saadet Partisi de 34. sırada.

Öte yandan CHP'nin, yapılan kura çekiminde AK Parti'nin birinci sırada çıkmasına ilişkin YSK'ya yaptığı itiraz reddedildi.

ADAYLAR BELLİ OLDU

Yerel seçimlerde yarışacak adaylar belli olsa da tartışmalar hala gündemde. Siyasi partilerde en çok İstanbul ve Ankara Büyükşehir Belediye Başkan adayları tartışıldı; seçim iş birlikleri, ortak aday belirleme konusu başlıklardaydı. AK Parti ve MHP dışında siyasi partiler arasında yerel seçim işbirliği sınırlı kaldı. Özellikle büyükşehirlerde adayları zorlu bir yarış bekliyor.

Cumhur İttifakı yerel seçimlerde 30'u büyükşehir olmak üzere 59 il ve 117 ilçede ittifak kararı aldı. Buna göre Mersin ve Manisa'da MHP'nin adayları, kalan 28 büyükşehirde AK Parti adayları desteklenecek.

Buna göre Cumhuriyet İttifakı'nın İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Murat Kurum, Ankara Büyükşehir Belediye Başkan Adayı da Turgut Altınok oldu.

Mevcut İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu ve Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş yeniden CHP'den aday.

DEM Parti kendi adaylarını çıkardı; Meral Danış Beştaş ile Murat Çepni İstanbul Büyükşehir Belediyesi eş başkan adayları, Gültan Kışanak ve Öztürk Türkdoğan da Ankara Büyükşehir Belediyesi için eş başkan adayları oldu.

İYİ Parti, İstanbul'da Buğra Kavuncu'yu, Ankara'da ise Cengiz Topel Yıldırım'ı büyükşehir belediye başkanlığına aday gösterdi.

Yeniden Refah Partisi de kendi adaylarıyla seçime giriyor; YRP'nin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Mehmet Altınöz, Ankara Büyükşehir Belediye Başkan Adayı da Suat Kılıç oldu.

TİP ise 3 metropol kentte; İzmir, Ankara ve İstanbul'da büyükşehir aday göstermedi.

Hatay Tartışması

Aday belirleme süreçlerinde en çok tartışılan illerden biri de Hatay oldu; CHP'nin mevcut Belediye Başkanı Lütfü Savaş'ı, 6 Şubat depremlerinden en çok etkilenen kent olan Hatay'da yeniden aday göstermesi tepki topladı.

CHP'nin Savaş'la devam kararının ardından TİP de Hatay'da eski milli futbolcu Gökhan Zan'ı aday gösterdi.

“ Biz ne diyoruz? ”

Türkiye 31 Mart'ta yerel seçimler için yeniden sandık başında olacak. Adayların belirlenerek aktif kampanya sürecine girdiği bugünlerde merkez-yerel yönetim ilişkisini yeniden düşündürecek açıklamalar yapılıyor. Bununla beraber aday belirleme sürecinin ne ölçüde yerelin dinamiklerini demokratik bir biçimde dikkate alan şekilde gerçekleştiği de her seçimde olduğu gibi bu seçimde de temel tartışma konusu.

Demokratik denge ve denetleme sisteminde etkin ve kendi içerisinde hesap verebilir, katılımcı yerel yönetimler merkezi dengelemek açısından oldukça önemli. Merkez-yerel ilişkisinde Türkiye'de aşırı merkezîyetçi mevcut durum da, yerel seviyede demokratik meşruiyete sahip yöneticilerin etkin siyaset üretme kapasiteleri önünde engel. Yerel yönetim ile merkezi yönetimin farklı partiler arasında paylaşılması yerel ile merkez arasındaki denge ve denetleme açısından önem taşıyor. Bu nedenle yerelde etkin politika üretmenin tek yolu merkezi idare ile uyumlu olma zorunluluğu olmamalıdır.

ŞUBAT DEPREMLERİNİN BİRİNCİ YIL DÖNÜMÜ

6 Şubat 2023'te meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerin üzerinden 1 yıl geçti. Resmi verilere göre, depremlerden 14 milyon vatandaş doğrudan etkilenirken 53 bin 537 kişi hayatını kaybetti.

Aradan geçen 1 yılda ise bugün; yaşamsal ihtiyaçların karşılanmasından yeniden inşaya kadar afet sonrası sürecin yönetimindeki yetersizlikler, kamu görevlilerinin cezasız kalması gibi pek çok konu hala tartışılıyor.

TMMOB Mimarlar Odası'na göre depremde en çok hasar gören Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya'da hala çadır ve benzeri ünitelerinin kullanımına devam edilirken, Şehir Plancıları Odası'na göre de geçen 1 yılın ardından kentlerde kullanılamaz hale gelen bağımsız birimlerin ise yaklaşık yüzde 10'u oranında konut inşa edilebildi.

Depremlerin birinci yıldönümünde anmalar da düzenlendi. Hatay'da 'Buradayız Hatay Derneği'nin organizasyonu ile hayatını kaybedenlerin yakınları için 'sessiz yürüyüş' gerçekleştirildi. Hatay'daki anma etkinliklerinde Sağlık Bakanı Fahrettin Koca ve CHP Genel Başkanı Özgür Özel protesto edildi.

Dedi ki;

Türkiye Çevre Platformu:

"İliç sadece bir örnek; ülkemizin hemen her yerinde siyanürle altın madenciliği yapılıyor. Gönüllü kuruluşların, meslek odalarının, akademisyenlerin haklı karşı duruşlarına karşın sömürge ülkelerinde yaşanabilecek bu süreç aldırılmazca sürdürülüyor."

İYİ Parti Grup Başkanvekili Erhan Usta:

"Kaza diyoruz da aslında bu bir kaza değil, bu bir cinayet, göz göre göre olmuş bir felakettir."

CHP eski İstanbul Milletvekili Ali Şeker:

"Defalarca Erzincan İliç'e gidip hem Erzincan'da hem TBMM'de tüm sorumluları ısrarla göreve davet ettik. Sorumsuzluk bugün büyük bir çevre katliamına ve iş cinayetine dönüştü."

Türk Tabipler Birliği:

"Geçmişte siyanür sızıntısı ile gündeme gelen madenin ruhsatı iptal edilmediği gibi kâr hırsıyla kapasitesinin artırılması, örgütlerin hukuk mücadelelerine karşın şirkete yargı koruması sağlanması; yaşanan faciaya açıkça davetiye çıkarmıştır."

İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener:

"Hiçbir zaman, seçimlere girerken Erdoğan'a düşmanlık üzerinden yürümedik. Bugün Özgür Özel'e de bir düşmanlığım yok, Mansur Yavaş'a, Ekrem İmamoğlu'na yönelik de bir düşmanlığım yok."

Dedi ki;

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan:

“Merkezi yönetimle yerel yönetim el ele vermezse, dayanışma halinde olmazsa o şehre herhangi bir şey gelmez. Hatay’a geldi mi? Şu anda Hatay garip kaldı, mahzun kaldı.”

CHP Genel Başkanı Özgür Özel:

(Lütfü Savaş’ın Hatay’da yeniden aday olması): “Anketlerde Savaş çıktı. Eski milletvekillerimiz ve örgütümüz istinasız ‘Bu seçimi Lütfü Bey’le alırız’ dedi.”

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu:

“Seçimin kaybedilmesi üzerine bir strateji düşünecek kadar sürece kişisel bakan bir insan asla olmadım, olmayacağım.”

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Murat Kurum:

“Deprem terörle mücadele kadar önemlidir, bir milli güvenlik sorunudur. İstanbulluların gündemi depremdir, deprem dönüşümüdür.”

TİP Genel Başkanı Erkan Baş:

(Can Atalay’ın milletvekilliğinin düşürülmesi) “Eğer Meclis Divanı Anayasayı tanımazsa burada Meclis Başkanlığı yoktur. Bu karar Meclis tutanaklarına girdiğinde sizin milletvekilliğiniz sorgulanır. Cumhurbaşkanı, bakanlar sorgulanır, her şey sorgulanır.”

Dedi ki;

Prof. Dr. İbrahim Kabođlu:

“Devlet eşittir Anayasal dűzendir, ancak devletin sorgulandığı bir durumla karşılaşıyoruz. Bunun nedeni Anayasa'nın ihlal edilmesi.”

AYM Bařkanı Zűhtü Arslan:

“ AYM kararlarına uyulmamasının hiçbir anayasal ve yasal zemini, temeli yoktur.”